

ФУНКЦИЈЕ ВИШЕ ПРОМЕНЉИВИХ

Задаци са колоквијума

Драган Ђорић

Садржај

1	Непрекидност	2
2	Парцијални изводи и диференцијал	4
3	Диференцијабилност	5
4	Градијент. Извод у правцу и смеру датог вектора	6
5	Тејлоров полином	6
6	Локални екстремуми	8
7	Условни екстремуми	10
8	Екстремне вредности на области	11

1 Непрекидност

Испитати непрекидност дате функције у тачки $(0, 0)$.

Колоквијум, 2008

$$\mathbf{1.1} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^5 + y^5}{x^4 + y^4}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.2} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^3 + y^5}{x^4 + y^4}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.3} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{x + y^3}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.4} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^3 + y^3}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2007

$$\mathbf{1.5} \quad f(x, y) = \begin{cases} (x - y) \sin \frac{1}{x^2 + y^2} \cos \frac{1}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.6} \quad f(x, y) = \begin{cases} x \sin \frac{1}{x^2 + y^2} + y \cos \frac{1}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2006

$$\mathbf{1.7} \quad f(x, y) = \begin{cases} -\frac{x^3 + y^3}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.8} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{y^3 - x^3}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.9} \quad f(x, y) = \begin{cases} -\frac{x^4 + y^4}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.10} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{xy^3}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2005

$$\mathbf{1.11} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{2x^4 + xy^2 - x^4y + 2y^2}{x^4 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 2, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.12} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{y^3 - x^2y}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.13} \quad f(x, y) = \begin{cases} 5 - \frac{2xy}{\sqrt{x^2 + y^2}} \sin \frac{2xy}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 5, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.14} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{3x^2 + x^2y - xy^4 + 3y^4}{x^2 + y^4}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 3, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2004

$$\mathbf{1.15} \quad f(x, y) = \begin{cases} 1 - \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 1, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.16} \quad f(x, y) = \begin{cases} 2 - \frac{x^2y - xy^4}{x^2 + y^4}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 2, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.17} \quad f(x, y) = \begin{cases} 3 - \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}} \cos \frac{xy}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 3, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{1.18} \quad f(x, y) = \begin{cases} xy \cdot \frac{2x^2 + 3y^2}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2003

$$\mathbf{1.19} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^4y - xy^2}{x^4 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2002

Колоквијум, 2001

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

2 Парцијални изводи и диференцијал

Колоквијум, 2009

Колоквијум, 2008

Колоквијум, 2007

Испитати да ли за дату функцију постоје парцијални изводи у тачки $(0, 0)$

$$\mathbf{2.1} \quad f : (x, y) \mapsto \begin{cases} \frac{1 - \cos(x - y)}{x - y}, & x \neq y \\ 0, & x = y \end{cases}$$

$$\mathbf{2.2} \quad f : (x, y) \mapsto \begin{cases} \frac{1 - \cos(x^2 - y)}{x^2 - y}, & x^2 \neq y \\ 0, & x^2 = y \end{cases}$$

$$\mathbf{2.3} \quad f : (x, y) \mapsto \begin{cases} \frac{\cos(x + y) - 1}{x + y}, & y \neq -x \\ 0, & y = -x \end{cases}$$

$$\mathbf{2.4} \quad f : (x, y) \mapsto \begin{cases} \frac{\cos(x + y^2) - 1}{x + y^2}, & x \neq -y^2 \\ 0, & x = -y^2 \end{cases}$$

Колоквијум, 2006

2.5 Функције $(x, y) \mapsto u$ и $(x, y) \mapsto v$ дефинисане су системом

$$u^2 + v^2 = xy, \quad uv + xy = 3$$

и условом $u(1, 5) = 1$. Израчунати $du(1, 5)$ и $dv(1, 5)$.

2.6 Функције $(x, y) \mapsto u$ и $(x, y) \mapsto v$ дефинисане су системом

$$u^2 + x^2 + y^2 = 5, \quad v^2 + uv = 2$$

и условом $v(2, 0) = 1$. Израчунати $du(2, 0)$ и $dv(2, 0)$.

Колоквијум, 2005

Колоквијум, 2004

2.7 Функције $(x, y) \mapsto u$ и $(x, y) \mapsto v$ дефинисане су системом

$$\ln(uv) = xy = -3, \quad xu + yv = 4$$

и условом $u(1, 3) = 1$. Израчунати $du(1, 3)$ и $dv(1, 3)$.

2.8 Функција f дефинисана је са $f(x, y, z) = F\left(\frac{y-x}{xy}, \frac{z-x}{xz}\right)$, где је F диференцијабилна функција. Упростити израз $x^2 f'_x + y^2 f'_y + z^2 f'_z$.

Колоквијум, 2003

2.9 Функција $(x, y) \mapsto z$ дефинисана је са $F(x + y + z, 2xz + y^2) = 0$, где је F диференцијабилна функција. Упростити израз $(y - x)z'_x + (x - z)z'_y$.

3 Диференцијабилност

Испитати да ли је дата функција f диференцијабилна у $(0, 0)$.

Колоквијум, 2009

Колоквијум, 2008

Колоквијум, 2007

Колоквијум, 2006

Колоквијум, 2005

Колоквијум, 2004

$$\mathbf{3.1} \quad f(x, y) = \begin{cases} 1 - \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 1, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{3.2} \quad f(x, y) = \begin{cases} 2 - \frac{x^2y - xy^4}{x^2 + y^4}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 2, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{3.3} \quad f(x, y) = \begin{cases} 3 - \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}} \cos \frac{xy}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 3, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

$$\mathbf{3.4} \quad f(x, y) = \begin{cases} xy \cdot \frac{2x^2 + 3y^2}{x^2 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2003

$$\mathbf{3.5} \quad f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^4y - xy^2}{x^4 + y^2}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Колоквијум, 2002

Колоквијум, 2001

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

4 Градијент. Извод у правцу и смеру датог вектора

Колоквијум, 2009

4.1 Дата је функција $f : (x, y) \mapsto 3xy^3 - x^2y + 4x$.

- a) Одредити градијент функције f у тачки $M(2, -2)$.
- b) Израчунати извод функције f у тачки M у правцу вектора $v = (4, -3)$.

4.2 Дата је функција $f : (x, y) \mapsto 2x^3y + xy^2 - 3y + 1$.

- a) Одредити градијент функције f у тачки $M(-2, 3)$.
- b) Израчунати извод функције f у тачки M у правцу вектора $v = (-4, -3)$.

Колоквијум, 2008

Колоквијум, 2007

4.3 Дата је функција $f : (x, y, z) \mapsto xy^2 + x^2z + xyz - x + y + z$ и тачке $A(0, 1, -1)$ и $B(2, 3, 0)$.

- a) Одредити градијент функције f у тачки A .
- b) Израчунати извод функције f у тачки A у правцу вектора AB .
- c) Написати једначину тангентне равни и нормале у тачки A површи задате једначином $f(x, y, z) = 0$.

4.4 Дата је функција $f : (x, y, z) \mapsto x^2y + y^2z + xyz - x + y + z$ и тачке $A(1, 0, 1)$ и $B(3, -2, 0)$.

- a) Одредити градијент функције f у тачки A .
- b) Израчунати извод функције f у тачки A у правцу вектора AB .
- c) Написати једначину тангентне равни и нормале у тачки A површи задате једначином $f(x, y, z) = 0$.

Колоквијум, 2006

Колоквијум, 2005

5 Тејлоров полином

Одредити Тејлоров полином T_2 у околини тачке

Колоквијум, 2009

5.1 $B(1, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$2x^3 + 3x^2 + z^2 + (-2)^2 + 2yz = 6, \quad z \neq 0$$

5.2 $C(1, 1/2)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$xz + yz - \ln(2xy) = 3$$

5.3 *Одредити Тејлоров полином другог степена који у околини тачке $D(-1, -1)$ апроксимира функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са*

$$3xz + yz + \ln xy + 4 = 0.$$

Колоквијум, 2008

5.4 *Одредити Тејлоров полином другог степена који у околини тачке $M(1, -1)$ апроксимира функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану имплицитно са*

$$z^3 + xyz + x^2 - 2y^2 + 1 = 0, \quad z > 0.$$

Колоквијум, 2007

5.5 $M(0, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$xyz - x^2y + xz^2 + x + y + z - 2 = 0$$

5.6 $N(1, 0)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$x + y + z + xyz - xy^2 + yz^2 = 0$$

5.7 $P(1, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$x^2y + yz^2 - xz^2 + 2x - y + z - 1 = 0$$

5.8 $Q(1, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$xy^2 + xz^2 - yz^2 - x + 2y + z - 3 = 0$$

Колоквијум, 2006

5.9 $A(0, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$2x^2 - xy + 2xz - y + y^3 + z^2 = 1, \quad z > 0$$

5.10 $A(1, 0)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$z^2 - x - x^3 + 2y^2 - xy + 2yz = 1, \quad z < 0$$

5.11 $A(1, 0)$ за функцију

$$f(x, y) = e^{x-y}(2x^2 - 2xy + y^2)$$

5.12 $A(1, 0)$ за функцију

$$f(x, y) = e^{y-x}(x^2 - xy + 3y^2)$$

Колоквијум, 2005

5.13 $A(0, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$4x^2 + 2y^2 + z^2 - 2yz - 2y = 3, \quad z > 0$$

5.14 $A(0, 1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$xy^2 + 2y^2 + z^2 - 2yz - 2y = 3, \quad z > 0$$

5.15 $A(1,0)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$yz^2 - xy^2 + x^2z^2 + 2y - x = 0, \quad z < 0$$

5.16 $A(1,1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$x^2y + 3xy^2 - xz^2 + x - 3y + xz = 0, \quad z > 0$$

Колоквијум, 2004

5.17 $A(1,0)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$x^2y + xz^2 - 2yz + xz - 2 = 0, \quad z > 0$$

5.18 $A(1,0)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$2x^2 + 4y^2 + z^2 - 2xz - 2x = 3, \quad z > 0$$

Колоквијум, 2003

5.19 $A(1,1)$ за функцију $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисану са

$$(x + y)z^2 - xy - x - y + z = 0, \quad z > 0$$

Колоквијум, 2002

Колоквијум, 2001

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

6 Локални екстремуми

Колоквијум, 2009

6.1 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисане једнакошћу*

$$3xz + yz - \ln(3xy) = 2.$$

6.2 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисане једнакошћу*

$$xz + yz + \ln(xy) + 2 = 0.$$

6.3 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисане једнакошћу*

$$y^3 - 3y^2 + z^2 + (x + 1)^2 - 2xz = 2.$$

6.4 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисане једнакошћу*

$$x^3 + 3x^2 + z^2 + (y + 2)^2 + 2yz = 16.$$

Колоквијум, 2008

6.5 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto z$ дефинисане имплицитно са*

$$z^3 + xyz + x^2 + 2y^2 + 8 = 0.$$

Колоквијум, 2007

6.6 $f : (x, y) \mapsto, 2x + 6y - 3x^2 - 2xy + y^2 - 2z^2 + 13 = 0, z < 0$

6.7 $f : (x, y) \mapsto z, x^2 - 2xy - 3y^2 + 5z^2 + 6x + 2y = 0, z > 0$

6.8 $f : (x, y) \mapsto z, 3x^2 + xy + y^2 - 5z^2 + 7x + 3y + 10 = 0, z < 0$

6.9 $f : (x, y) \mapsto z, x^2 + xy + 3y^2 + 2z^2 + 3x + 7y - 3 = 0, z > 0$

Колоквијум, 2006

6.10 $f : (x, y) \mapsto z, x^2 + xy + y^2 + z^2 - 3y = 1, z > 0$

6.11 $f(x, y, z) = e^{x+z} \left(\frac{x^2}{2} + 4y + y^2 + z \right)$

6.12 $f(x, y, z) = e^{x+y} \left(x + \frac{y^2}{2} + 2z + z^2 \right)$

Колоквијум, 2005

6.13 $f(x, y) = 2x - 2y + \ln(2x - x^2 - y^2)$

6.14 $f(x, y) = e^{3x+2y}(3x^2 - 6xy + 8y^2)$

Колоквијум, 2004

6.15 $f(x, y) = e^{2x+3y}(8x^2 - 6xy + 3y^2)$

6.16 $f(x, y) = (x^2 - y^2)e^{-x^2/2 - y^2/2}$

Колоквијум, 2003

6.17 $f(x, y) = xye^{y-x^2/2}$

Колоквијум, 2002

Колоквијум, 2001

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

7 Условни екстремуми

Колоквијум, 2009

7.1 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto 4xy - 5$ при услову $x^2 + y^2 = 18$.*

7.2 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto 9x^2 + y^2$ при услову $xy = 3$.*

7.3 *Одредити локалне екстремуме функције $f : (x, y) \mapsto x^2 + 4y^2$ при услову $xy = -2$.*

Колоквијум, 2008

7.4 *Одредити локалне екстремуме функције $f : R^+ \times R^+ \rightarrow R$ дате са $f(x, y) = x^2 + y^2$ при услову $xy = x + y$.*

Колоквијум, 2007

7.5 $f(x, y) = x^2 + y^2 - 2xy, 3x^2 + y^2 = 12, x, y < 0$

7.6 $f(x, y) = x^2 + y^2 + 2xy, x^2 + 3y^2 = 12, x, y > 0$

7.7 $f(x, y) = x^2 + y^2 + 2xy, 2x^2 + y^2 = 6, x, y > 0$

7.8 $f(x, y) = x^2 + y^2 - 2xy, x^2 + 2y^2 = 6, x, y < 0$

Колоквијум, 2006

7.9 $f(x, y, z) = x + 2y - z, x^2 + y^2 + z^2 = 6$

7.10 $f(x, y) = xy, \frac{1}{x} - \frac{1}{y} = 2$

Колоквијум, 2005

7.11 $f(x, y, z) = x^4 y^3 z^2, 4x + 3y + 2z = 15, x > 0, y > 0, z > 0$

7.12 $f(x, y, z) = x^2 y^3 z^4, 2x + 3y + 4z = 6, x > 0, y > 0, z > 0$

Колоквијум, 2004

7.13 $f(x, y, z) = 2x + 2y + 3z, xy + yz + zx = \frac{15}{4}$

7.14 $f(x, y, z) = xz + yz, x^2 + y^2 + z^2 = 1$

Колоквијум, 2003

7.15 $f(x, y) = 3x + 4y - 2, x^2 + y^2 = 1$

Колоквијум, 2002

Колоквијум, 2001

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

8 Екстремне вредности на области

Колоквијум, 2009

8.1 Дати су функција $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ и скуп $\mathcal{D} \subset \mathbb{R}^2$ са

$$f(x, y) = (x - y)^2 + (y + 1)^2 - 3, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : y \geq x - 3, y \geq -x - 3, y \leq 0\}.$$

Одредити најмању и највећу вредност функције f на скупу $\mathcal{D}$.

8.2 Одредити најмању и највећу вредност функције $f : (x, y) \mapsto (x - y)^2 + (x + 1)^2 + 2$ на троугаоној области $\mathcal{D}$ између права $x = 0$, $y = x + 3$ и $y = -x - 3$.

8.3 Одредити најмању и највећу вредност функције $f : (x, y) \mapsto (x + y)^2 + (y - 1)^2 + 1$ на троугаоној области $\mathcal{D}$ између права $y = 0$, $y = x + 5$ и $y = 5 - x$.

8.4 Одредити најмању и највећу вредност функције $f : (x, y) \mapsto (x + y)^2 + (x - 2)^2 - 1$ на троугаоној области $\mathcal{D}$ између права $x = 0$, $y = 5 - x$ и $y = x - 5$.

Колоквијум, 2008

8.5 Дати су функција $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ и скуп $\mathcal{D} \subset \mathbb{R}^2$ са

$$f(x, y) = 2(x + 2)^2 + 3(y - 1)^2 + 1, \quad \mathcal{D} = \{(x, y) : 0 \leq y \leq x + 4, x \leq 0\}.$$

Одредити најмању и највећу вредност функције f на скупу $\mathcal{D}$.

Колоквијум, 2007

Колоквијум, 2006

8.6 $f(x, y) = x^2 - 2xy - 2y$, $\mathcal{D} = \{(x, y) : -2 \leq y \leq -x^2/2\}$.

Колоквијум, 2005

Колоквијум, 2004

Колоквијум, 2003

Колоквијум, 2002

Колоквијум, 2001

Колоквијум, 2000

Колоквијум, 1999

Колоквијум, 1998

Колоквијум, 1997

Колоквијум, 1996

Колоквијум, 1995

Колоквијум, 1994

Колоквијум, 1993

Колоквијум, 1992

Упутства и резултати

1.1 Из неједнакости

$$|f(x, y)| \leq \frac{|x|^5}{x^4 + y^4} + \frac{|y|^5}{x^4 + y^4} = \frac{x^4}{x^4 + y^4}|x| + \frac{y^4}{x^4 + y^4}|y| \leq |x| + |y|$$

слиди $|f(x, y)| \rightarrow 0$ када $(x, y) \rightarrow (0, 0)$, а то значи да и $f(x, y) \rightarrow 0$ када $(x, y) \rightarrow (0, 0)$. Како је $f(0, 0) = 0$, функција f **је непрекидна** у тачки $(0, 0)$.

1.2 Из $f(0, 0) = 0$ и $f(x, 0) = \frac{1}{x} \rightarrow +\infty$ када $x \rightarrow 0_+$ слиди да функција f у тачки $(0, 0)$ **има прекид**, односно **није непрекидна**.

1.3 Из $f(0, 0) = 0$ и $f(x, 0) = \frac{1}{x} \rightarrow +\infty$ када $x \rightarrow 0_+$ (или $f(x, \sqrt{x}) \rightarrow 1$ када $x \rightarrow 0_+$) слиди да функција f у тачки $(0, 0)$ **има прекид**, односно **није непрекидна**.

1.4 Из неједнакости

$$|f(x, y)| \leq \frac{|x|^3}{x^2 + y^2} + \frac{|y|^3}{x^2 + y^2} = \frac{x^2}{x^2 + y^2}|x| + \frac{y^2}{x^2 + y^2}|y| \leq |x| + |y|$$

слиди $|f(x, y)| \rightarrow 0$ када $(x, y) \rightarrow (0, 0)$, а то значи да и $f(x, y) \rightarrow 0$ када $(x, y) \rightarrow (0, 0)$. Како је $f(0, 0) = 0$, функција f **је непрекидна** у тачки $(0, 0)$.

1.15 Нека је $f = 1 - g$, где је

$$g(x, y) = \begin{cases} \frac{xy}{\sqrt{x^2 + y^2}}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$$

Како је

$$|g(x, y)| = \frac{|x|}{\sqrt{|x|^2 + y^2}} \cdot |y| \leq |y| \rightarrow 0, \quad y \rightarrow 0$$

то $g(x, y) \rightarrow 0$ када $(x, y) \rightarrow (0, 0)$, па је f непрекидна у тачки $(0, 0)$.

3.1

$$f'_x(0, 0) = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{f(x, 0) - f(0, 0)}{\Delta x} = \lim_{\Delta x \rightarrow 0} \frac{1 - 1}{\Delta x} = 0$$

Слично је и $f'_y(0, 0) = 0$.

$$\frac{\Delta f(0, 0)}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}} = -\frac{\Delta x \Delta y}{\sqrt{\Delta x^2 + \Delta y^2}} \rightarrow \begin{cases} 0, & \Delta x = 0, \Delta y \rightarrow 0 \\ -\frac{1}{2}, & \Delta x = \Delta y \rightarrow 0 \end{cases}$$

Према томе, f није диференцијабилна у тачки $(0, 0)$.

4.1 а) Из $f'_x = 3y^3 - 2xy + 4$ и $f'_y = 9xy^2 - x^2$ налазимо

$$\nabla f(M) = (f'_x(M), f'_y(M)) = (-12, 68).$$

б) Како је f диференцијабилна у R^2 (јер су f'_x и f'_y непрекидне функције у R^2), то је

$$f'_v(M) = \nabla f(M) \cdot \frac{v}{|v|} = (-12, 68) \cdot \left(\frac{4}{5}, -\frac{3}{5}\right) = -\frac{252}{5}.$$

4.2 а) Из $f'_x = 6x^2 + y^2$ и $f'_y = 2x^3 + 2xy - 3$ налазимо

$$\nabla f(M) = (f'_x(M), f'_y(M)) = (81, -31).$$

На слици (Сл.1) су дати градијенти и у тачкама из околине тачке M .

б) Како је f диференцијабилна у R^2 (јер су f'_x и f'_y непрекидне функције у R^2), то је

$$f'_v(M) = \nabla f(M) \cdot \frac{v}{|v|} = (81, -31) \cdot \left(-\frac{4}{5}, -\frac{3}{5}\right) = -\frac{231}{5}.$$

5.3 За $x = -1$ и $y = -1$ из дате једнакости добијамо $\boxed{z(D) = 1}$.

Диференцирањем по x дате једнакости имамо

$$3z + 3xz'_x + yz'_x + \frac{1}{x} = 0, \quad (1)$$

одакле заменом $x = y = -1$, $z = 1$ добијамо $\boxed{z'_x(D) = 1/2}$.

Слично, диференцирањем дате једнакости по y имамо

$$3xz'_y + z + yz'_y + \frac{1}{y} = 0, \quad (2)$$

одакле добијамо $\boxed{z'_y(D) = 0}$.

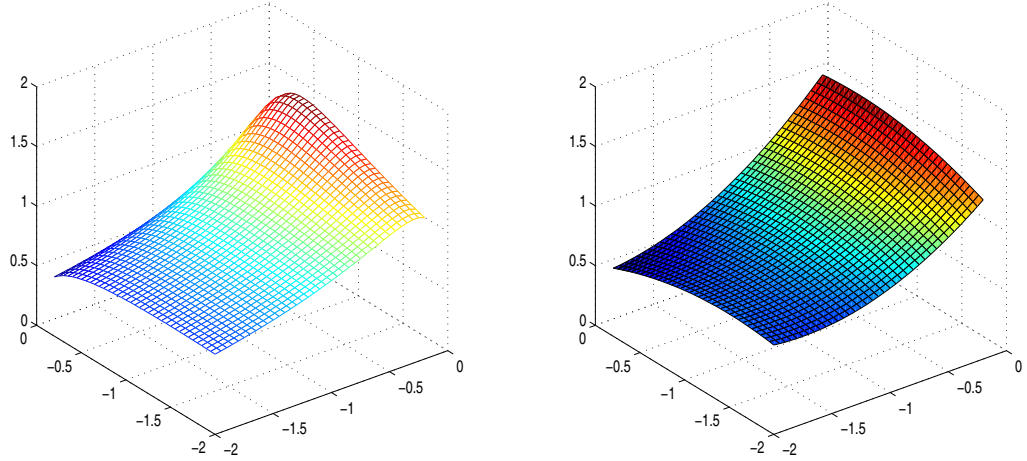
Диференцирањем једнакости (5) по x и заменом $x = y = -1$, $z = 1$ и $z'_x = 1/2$ добијамо $\boxed{z''_{x^2}(D) = 1/2}$, а диференцирањем једнакости (5) по y и заменом наведених вредности, као и $z'_y = 0$, добијамо $z''_{xy}(D) = 1/8$.

Диференцирањем једнакости (6) по y и заменом одговарајућих вредности добијамо $\boxed{z''_{y^2}(D) = -1/4}$.

Узимајући у обзир вредности парцијалних извода првог и другог реда функције f у тачки D имамо

$$\begin{aligned} T_2(x, y) &= z(D) + dz(D) + \frac{1}{2}d^2z(D) \\ &= 1 + \frac{1}{2}(x+1) + \frac{1}{2} \left[\frac{1}{2}(x+1)^2 + 2 \cdot \frac{1}{8}(x+1)(y+1) - \frac{1}{4}(y+1)^2 \right] \\ &= \frac{7}{4} + \frac{9}{8}x - \frac{1}{8}y + \frac{1}{4}x^2 - \frac{1}{8}y^2 + \frac{1}{8}xy. \end{aligned}$$

Напомена: Задатак је решаван сматрајући да је функција f имплицитно дефинисана датом једнакошћу. Међутим, из те једнакости имамо и експлицитно вредност функције f (видети Друго решење.) Са графика функције f и добијеног Тејлоровог полинома (Сл.2) добијамо утисак о томе како Тејлоров полином апроксимира дату функцију.

Сл.2 Графици функције f (лево) и Тејлоровог полинома T_2 (десно) у околини тачке D

Друго решење: Из дате једнакости следи да је

$$f(x, y) = z = -\frac{4 + \ln xy}{3x + y}, \quad xy > 0.$$

Налажењем парцијалних извода добијамо

$$f'_x = \frac{9x - y + 3x \ln xy}{x(3x + y)^2}, \quad f'_y = -\frac{3x - 3y - y \ln xy}{y(3x + y)^2},$$

$$f''_{x^2} = -\frac{45x^2 - 12xy - y^2 + 18x^2 \ln xy}{x^2(3x + y)^3},$$

$$f''_{xy} = \frac{-18xy + y^2 + 9x^2 - 6xy \ln xy}{xy(3x + y)^3},$$

$$f''_{y^2} = \frac{9x^2 + 12xy - 5y^2 - 2y^2 \ln xy}{y^2(3x + y)^3}.$$

Заменом $x = y = -1$ у добијеним парцијалним изводима имамо

$$f'_x(D) = \frac{1}{2}, \quad f'_y(D) = 0, \quad f''_{x^2}(D) = \frac{1}{2}, \quad f''_{xy}(D) = \frac{1}{8}, \quad f''_{y^2}(D) = -\frac{1}{4},$$

а даље исто као у Првом решењу.

5.4 За $x = 1$ и $y = -1$ из дате једнакости и услова $z > 0$ добијамо $\boxed{z(M) = 1}$.

Диференцирањем по x дате једнакости имамо

$$3z^2 z'_x + yz + xyz'_x + 2x = 0, \tag{3}$$

одакле заменом $x = z = 1$, $y = -1$ добијамо $\boxed{z'_x(M) = -1/2}$.

Слично, диференцирањем дате једнакости по y имамо

$$3z^2 z'_y + xz + xyz'_y - 4y = 0, \tag{4}$$

одакле добијамо $\boxed{z'_y(M) = -5/2}$.

Диференцирањем једнакости (5) по x и заменом $x = z = 1$, $y = -$ и $z'_x = -1/2$ добијамо $z''_{x^2}(M) = -9/4$, а диференцирањем једнакости (5) по y и заменом наведених вредности, као и $z'_y = -5/2$, добијамо $z''_{xy}(M) = -21/4$.

Диференцирањем једнакости (6) по y и заменом одговарајућих вредности добијамо $z''_{y^2}(M) = -57/4$.

Узимајући у обзир вредности парцијалних извода првог и другог реда функције f у тачки M имамо

$$\begin{aligned} T_2(x, y) &= z(A) + dz(A) + \frac{1}{2}d^2z(A) \\ &= 1 - \frac{1}{2}(x-1) - \frac{5}{2}(y+1) - \frac{9}{8}(x-1)^2 - \frac{21}{4}(x-1)(y+1) - \frac{57}{8}(y+1)^2 \\ &= -4 - \frac{7}{2}x - \frac{23}{2}y - \frac{9}{8}x^2 - \frac{57}{8}y^2 - \frac{21}{4}xy. \end{aligned}$$

5.6

$$\begin{aligned} z'_x &= \frac{y^2 - yz - 1}{1 + xy + 2yz}, \quad z'_y = \frac{2xy - z^2 - 1 - xz}{1 + xy + 2yz}, \quad z''_{x^2} = -\frac{2yz'_x + 2yz'^2_x}{1 + xy + 2yz} \\ z''_{y^2} &= \frac{2x - 4zz'_y - 2yz'^2_y - 2xz'_y}{1 + xy + 2yz}, \quad z''_{xy} = \frac{2y - 2zz'_x - xz'_x - yz'_y - z}{1 + xy + 2yz} \\ T_2(x, y) &= -x - y \end{aligned}$$

5.9

$$\begin{aligned} z'_x &= \frac{y - 4x - 2z}{2x + 2z}, \quad z'_y = \frac{x + 1 - 3y^2}{2x + 2z}, \quad z''_{x^2} = -\frac{4 + 4z'_x + 2z'^2_x}{2x + 2z} \\ z''_{y^2} &= -\frac{6y + 2z'^2_y}{2x + 2z}, \quad z''_{xy} = \frac{1 - 2z'_y - 2z'_x z'_y}{2x + 2z} \\ z'_x(A) &= -\frac{1}{2}, \quad z'_y(A) = -1, \quad z''_{x^2}(A) = -\frac{5}{4}, \quad z''_{y^2}(A) = -4, \quad z''_{xy}(A) = 1 \\ T_2(x, y) &= -\frac{3}{2}x + 3y - \frac{5}{8}x^2 + xy - 2y^2 \end{aligned}$$

5.11

$$\begin{aligned} f'_x &= e^{x-y}(2x^2 - 2xy + y^2 + 4x - 2y), \quad f'_y = e^{x-y}(-2x^2 + 2xy - y^2 - 2x + 2y) \\ f''_{x^2} &= e^{x-y}(2x^2 - 2xy + y^2 + 8x - 4y + 4), \quad f''_{xy} = e^{x-y}(-2x^2 + 2xy - y^2 - 6x + 4y - 2) \\ f''_{y^2} &= e^{x-y}(2x^2 - 2xy + y^2 + 4x - 4y + 2) \\ f'_x(A) &= 6e, \quad f'_y(A) = -4e, \quad f''_{x^2}(A) = 14e, \quad f''_{xy}(A) = -10e, \quad f''_{y^2}(A) = 8e \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} T_2(x, y) &= f(A) + df(A) + \frac{1}{2}d^2f(A) \\ &= 2e + 6e(x-1) - 4ey + \frac{1}{2}(14e(x-1)^2 + 2(-10e)(x-1)y + 8ey^2) \\ &= 7ex^2 + 4ey^2 - 10exy - 8ex + 6ey + 3e \end{aligned}$$

5.17 У тачки A је $z^2 + z - 2 = 0$, па је $z = 1$ (због $z > 0$).

$$2xy + z^2 + x \cdot 2zz'_x - 2yzz'_x + z + xz'_x = 0$$

У тачки A је $z^2 + 2zz'_x + z + z'_x = 0$, па је $z'_x(A) = -2/3$.

$$x^2 + 2x \cdot zz'_y - 2z - 2yzz'_y + xz'_y = 0$$

У тачки A је $1 + 2z'_y - 2 + z'_y = 0$, па је $\boxed{z'_y(A) = 1/3}$.

$$2y + 2zz'_x + (2z + 2xz'_x)z'_x + 2zxz''_{x^2} - 2yz''_{x^2} + z'_x + z'_x + xz''_{x^2} = 0$$

У тачки A је $\boxed{z''_{x^2}(A) = 28/27}$.

Слично налазимо $\boxed{z''_{xy}(A) = -35/27}$ и $\boxed{z''_{y^2}(A) = 10/27}$.

$$\begin{aligned} T_2(x, y) &= f(A) + df(A) + \frac{1}{2}d^2f(A) \\ &= 1 - \frac{2}{3}dx + \frac{1}{3}dy + \frac{1}{2}\left(\frac{28}{27}dx^2 - 2 \cdot \frac{35}{27}dxdy + \frac{10}{27}dy^2\right) \\ &= 1 - \frac{2}{3}(x-1) + \frac{1}{3}y + \frac{1}{2}\left(\frac{28}{27}(x-1)^2 - \frac{70}{27}(x-1)y + \frac{10}{27}y^2\right) \\ &= 1 - \frac{2}{3}(x-1) + \frac{1}{3}y + \frac{14}{27}(x-1)^2 - \frac{35}{27}(x-1)y + \frac{5}{27}y^2 \end{aligned}$$

6.1 Прво решење: Диференцирањем по x дате једнакости имамо

$$3z + 3xz'_x + yz'_x - \frac{1}{x} = 0, \quad (5)$$

одакле добијамо $\boxed{z'_x = \frac{1-3xz}{3x^2+xy}}$. Приметимо да је $3x^2 + xy \neq 0$ јер је $xy > 0$.

Слично, диференцирањем дате једнакости по y имамо

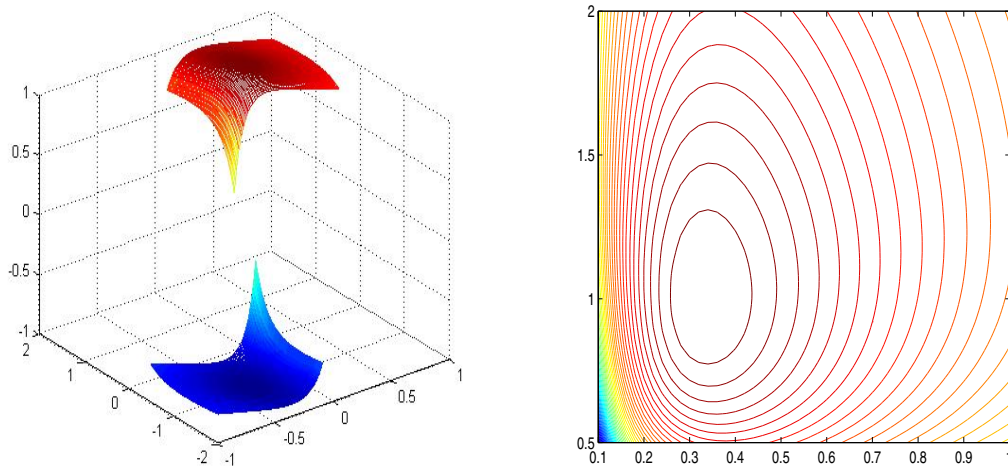
$$3xz'_y + z + yz'_y - \frac{1}{y} = 0, \quad (6)$$

одакле добијамо $\boxed{z'_y = \frac{1-yz}{3xy+y^2}}$.

Из система

$$1 - 3xz = 0, \quad 1 - yz = 0, \quad 3xz + yz - \ln(3xy) = 2$$

добијамо две стационарне тачке $A(1/3, 1)$ и $B(-1/3, -1)$, при чему је $z(A) = 1$ и $z(B) = -1$. Са слике (Сл.2) је јасно да су у тим тачкама локални екстремуми функције f .

Сл.2 График функције f (лево) и ниво линије (десно) у околини тачке A (слично је и у околини тачке B).

Диференцирањем једнакости (5) најпре по x , а затим и по y , као и једнакости (6) по y , узимајући у обзир да је $z'_x(A) = z'_y(A) = z'_x(B) = z'_y(B) = 0$, добијамо да је у стационарним тачкама

$$(3x + y)z''_{x^2} + \frac{1}{x^2} = 0, \quad z''_{xy} = 0, \quad (3x + y)z''_{y^2} + \frac{1}{y^2} = 0.$$

Заменом одговарајућих вредности налазимо

$$\boxed{z''_{x^2}(A) = -z''_{x^2}(B) = -9/2} \quad \text{и} \quad \boxed{z''_{y^2}(A) = -z''_{y^2}(B) = -1/2},$$

што значи да је у тачки A локални максимум, а у тачки B локални минимум.

Према томе, $f_{\min} = f(B) = -1$ и $f_{\max} = f(A) = 1$.

Напомена: Задатак је решаван сматрајући да је функција f имплицитно дефинисана датом једнакошћу. Међутим, из те једнакости имамо и експлицитно вредност функције f (видети Треће решење.)

Друго решење: Ако је $F(x, y, z) = 3xz + yz - \ln(3xy) - 2$, тада је (слајдови са предавања: Тема3, егзистенција и диференцијабилност имплицитне функције)

$$z'_x = -\frac{F'_x}{F'_z} = -\frac{3z - 1/x}{3x + y}, \quad z'_y = -\frac{F'_y}{F'_z} = -\frac{z - 1/y}{3x + y}.$$

Стационарне тачке A и B добијамо решавањем система

$$3z - \frac{1}{x} = 0, \quad z - \frac{1}{y} = 0, \quad F(x, y, z) = 0.$$

Налажењем парцијалних извода другог реда добијамо

$$F''_{x^2} = \frac{1}{x^2}, \quad F''_{y^2} = \frac{1}{y^2}, \quad F''_{z^2} = 0, \quad F''_{xy} = 0, \quad F''_{xz} = 3, \quad F''_{yz} = 1$$

и

$$z''_{x^2} = \frac{-9x + 18x^2z - y}{x^2(3x + y)^2}, \quad z''_{y^2} = \frac{-3y + 2zy^2 - 3x}{y^2(3x + y)^2}, \quad z''_{xy} = \frac{-y + 6xyz - 3x}{xy(3x + y)^2}.$$

Даље исто као у Првом решењу.

Треће решење: Из дате једнакости следи да је

$$f(x, y) = z = -\frac{2 + \ln(3xy)}{3x + y}, \quad xy > 0.$$

Налажењем парцијалних извода добијамо

$$f'_x = \frac{-3x + y - 3x \ln(3xy)}{x(3x + y)^2}, \quad f'_y = \frac{3x - y - y \ln(3xy)}{y(3x + y)^2},$$

$$f''_{x^2} = \frac{9x^2 - 12xy - y^2 + 18x^2 \ln(3xy)}{x^2(3x + y)^3},$$

$$f''_{xy} = \frac{6xy - y^2 - 9x^2 + 6xy \ln(3xy)}{xy(3x + y)^3},$$

$$f''_{y^2} = \frac{-9x^2 - 12xy + y^2 + 2y^2 \ln(3xy)}{y^2(3x + y)^3},$$

а даље исто као у Првом решењу.

6.5 Ако је $F(x, y, z) = z^3 + xyz + x^2 + 2y^2 + 8$, тада је

$$z'_x = -\frac{F'_x}{F'_z} = -\frac{yz + 2x}{3z^2 + xy}, \quad z'_y = -\frac{F'_y}{F'_z} = -\frac{xz + 4y}{3z^2 + xy}.$$

Стационарне тачке добијамо решавањем система

$$2x + zy = 0, \quad zx + 4y = 0, \quad F(x, y, z) = 0.$$

1. Ако је $z^2 \neq 8$, прве две једначине имају тривијално решење (по x и y), при чему из треће једначине ($F = 0$) добијамо $z = -2$. У том случају имамо стационарну тачку $A(0, 0)$ за коју је $z(A) = -2$.
2. Ако је $z^2 = 8$, односно $z = 2\sqrt{2}$ или $z = -2\sqrt{2}$, систем нема решења.

Према томе, једина стационарна тачка је $A(0, 0)$. Налажењем парцијалних извода другог реда добијамо $z''_{x^2}(A) = -\frac{1}{6}$, $z''_{xy}(A) = \frac{1}{6}$ и $z''_{y^2}(A) = -\frac{1}{3}$. Како је

$$z''_{x^2}(A) \cdot z''_{y^2}(A) - (z''_{xy}(A))^2 > 0, \quad z''_{x^2}(A) < 0,$$

то је $f_{\max} = f(A) = -2$.

6.10

$$\begin{aligned} z'_x &= -\frac{2x+y}{2z}, \quad z'_y = \frac{3-x-2y}{2z}, \quad A(-1, 2) \\ z''_{x^2}(a) &= -\frac{1}{2} = a, \quad z''_{y^2}(A) = -\frac{1}{2} = c, \quad z''_{xy}(A) = -\frac{1}{4} = b \\ ac - b^2 &= \frac{1}{4} - \frac{1}{16} > 0, \quad a < 0, \quad z_{\max} = z(A) = 2 \end{aligned}$$

7.1 Прво решење: За Лагранжову функцију F , где је

$$F(x, y) = 4xy - 5 + \lambda(x^2 + y^2 - 18),$$

имамо

$$F'_x = 4y + 2\lambda x, \quad F'_y = 4x + 2\lambda y.$$

Из једнакости $F'_x = 0$ и $F'_y = 0$ добијамо $(y - x)(2 - \lambda) = 0$.

Ако је $x = y$, тада из датог услова следи $x^2 = 9$, па имамо стационарне тачке $A(3, 3; -2)$ и $C(-3, -3; -2)$ (функције F). Ако је $\lambda = 2$, тада је $y = -x$, па имамо стационарне тачке $B(3, -3; 2)$ и $D(-3, 3; 2)$.

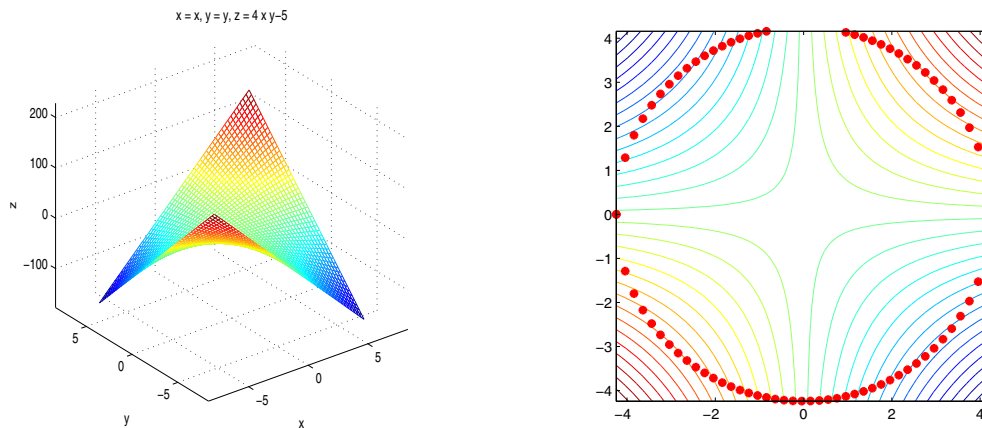
Како је $F''_{x^2} = 2\lambda$, $F''_{xy} = 4$, $F''_{y^2} = 2\lambda$ и $dy = -dx$ (при датом услову) за тачке A и C , односно $dy = dx$ за тачке B и D , то је

$$\begin{aligned} d^2F(A) = d^2F(C) &= -4dx^2 + 8dxdy - 4dy^2 \\ &= -16dx^2, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} d^2F(B) = d^2F(D) &= 4dx^2 + 8dxdy + 4dy^2 \\ &= 16dx^2. \end{aligned}$$

Према томе, за $dx \neq 0$ је $d^2F(A) = d^2F(C) < 0$ и $d^2F(B) = d^2F(D) > 0$, па f у тачкама A и C има **условни локални минимум** (једнак -41), а у тачкама B и D има **условни локални максимум** (једнак 31).

Друго решење: Ниво линија $4xy - 5 = C$ површи дефинисане функцијом f и крива дефинисана условом $x^2 + y^2 = 18$ се додирују ако је $y + xy' = 0$ и $x + yy' = 0$, односно ако је $x^2 = y^2$. Према томе, једине могуће тачке условног локалног екстремума су тачке A , B , C и D (из првог решења). На слици (Сл.3) се лако уочавају додирне тачке ниво линија и криве $\varphi = 0$.

Сл.3 График функције f (лево) и ниво линије функције f заједно са линијом дефинисаном условом $\varphi = 0$ (десно).

Функције f и $g : (x, y) \mapsto 2xy$ достижу локални минимум у истим тачкама. Како је, при датом услову,

$$g(x, y) = 2xy = (x + y)^2 - (x^2 + y^2) = (x + y)^2 - 18,$$

минимум функције g се достиже за $y = -x$, односно у тачкама B и D .

Ако f у датој тачки има локални екстремум, тада и $h : (x, y) \mapsto x^2y^2$ има у тој истој тачки локални екстремум. Како је, при датом услову,

$$h(x, y) = x^2y^2 = x^2(18 - y^2) = 18x^2 - x^4 = \varphi(x)$$

и

$$\varphi'(x) = 4x(9 - x^2), \quad \varphi''(x) = 36 - 12x^2,$$

функција h има условне локалне максимуме у тачкама A , B , C и D , а функција f у тачкама A и C . На графику функције f (Сл.3) се лако уочавају тачке условних локалних екстремума, као и то да функција нема локалних екстремума (безусловних).

7.4 Прво решење: Из услова следи $y = \frac{x}{x-1}$ (јер је $x \neq 1$), па је (при том услову)

$$f(x, y) = x^2 + \frac{x^2}{(x-1)^2} = g(x).$$

Како је

$$g'(x) = \frac{2x}{(x-1)^3}(x-2)(x^2-x+1),$$

то функција g у тачки $x = 2$ има локални минимум. Према томе, $f_{\min, xy=x+y} = f(2, 2) = 8$.

Друго решење: За Лагранжову функцију F , где је

$$F(x, y) = x^2 + y^2 + \lambda(xy - x - y),$$

имамо

$$F'_x = 2x + \lambda y - \lambda, \quad F'_y = 2y + \lambda x - \lambda.$$

Из једнакости $F'_x = 0$ и $F'_y = 0$ добијамо $2(x - y) = \lambda(x - y)$.

Ако је $x = y$, тада из датог услова следи $x = 2$ (јер је $x > 0$) и $\lambda = -4$, па имамо стационарну тачку $A(2, 2)$. Ако је $\lambda = 2$, тада имамо систем $x + y = 1$, $xy = 1$ који нема реалних решења.

Како је $F''_{x^2} = 2$, $F''_{xy} = \lambda$, $F''_{y^2} = 2$ и $dy = -dx$ при датом услову, то је

$$\begin{aligned} d^2F(A) &= 2dx^2 + 2\lambda dx dy + 2dy^2 \\ &= 2dx^2 - 8dx dy + 2dy^2 \\ &= 12dx^2. \end{aligned}$$

Према томе, $d^2F(A) > 0$ за $dx \neq 0$, па f у тачки A има **локални минимум**.

7.5

$$\begin{aligned} F'_x &= 2x - 2y + 6\lambda x, & F'_y &= 2y - 2x + 2\lambda y, & A(-\sqrt{3}, -\sqrt{3}), & \lambda = 0 \\ F''_{x^2} &= 2 + 6\lambda, & F''_{xy} &= -2, & F''_{y^2} &= 2 + 2\lambda, & dy = -3dx \\ d^2F(A) &= 2(dx - dy)^2 = 32dx^2 > 0, & f_{\min} &= f(A) = 0 \end{aligned}$$

7.9

$$\begin{aligned} F'_x &= 1 + 2\lambda x, & F'_y &= 2 + 2\lambda y, & F'_z &= -1 + 2\lambda z \\ x &= -\frac{1}{2\lambda}, & y &= -\frac{1}{\lambda}, & z &= \frac{1}{2\lambda}, & \lambda^2 = \frac{1}{4}, & A(-1, -2, 1), & \lambda_A = \frac{1}{2}, & B(1, 2, -1), & \lambda_B = -\frac{1}{2} \\ F''_{x^2} - F''_{y^2} &= F''_{z^2} = 2\lambda, & F''_{xy} &= F''_{xz} = F''_{yz} = 0 \\ d^2F(A) &= dx^2 + dy^2 + dz^2 > 0, & d^2F(B) &= -(dx^2 + dy^2 + dz^2) > 0 \\ f_{\min} &= f(A) = -6, & f_{\max} &= f(B) = 6 \end{aligned}$$

7.13

$$\begin{aligned} F &= 2x + 2y + 3z + \lambda \left(xy + yz + zx - \frac{15}{4} \right) \\ F'_x &= 2 + \lambda(y + z), & F'_y &= 2 + \lambda(x + z), & F'_z &= 3 + \lambda(x + y) \end{aligned}$$

Систем за СТ

$$2 + \lambda(y + z) = 0, \quad 2 + \lambda(x + z) = 0, \quad 3 + \lambda(x + y) = 0, \quad xy + yz + zx = \frac{15}{4}$$

Из прве две једначине следи $\lambda(y - x) = 0$, односно $y = x$.

Из прве и треће једначине је $1 + \lambda x - \lambda z = 0$.

Из ове и друге једначине је $3 + 2\lambda x = 0$, односно $\lambda x = -3/2$.

Како је сада $\lambda z = -1/2$, то је $x = 3z$.

Заменом $x = y = 3z$ у четвртој једначини система добијамо $z^2 = 1/4$.

Стационарне тачке су: $A^* \left(\frac{3}{2}, \frac{3}{2}, \frac{1}{2}, -1 \right)$ и $B^* \left(-\frac{3}{2}, -\frac{3}{2}, -\frac{1}{2}, 1 \right)$

Довољни услови

$$\begin{aligned} F''_{x^2} &= F''_{y^2} = F''_{z^2} = 0, & F''_{xy} &= F''_{yz} = F''_{xz} = \lambda, & d^2F &= 2\lambda(dxdy + dydz + dzdx) \\ & & (x + y)dz &+ (x + z)dy + (y + z)dx &= 0 \end{aligned}$$

1. У тачки A је $3dz + 2dy + 2dx = 0$, односно $dz = -\frac{2}{3}(dx + dy)$, па је

$$\begin{aligned} d^2F(A^*) &= -2(dx + dy) - 2dy \left(-\frac{2}{3} \right) (dx + dy) - 2dy \left(-\frac{2}{3} \right) (dx + dy) \\ &= \frac{4}{3}dx^2 + \frac{4}{3}dy^2 + \frac{2}{3}dxdy \\ &= \frac{1}{3}(dx + dy)^2 + dx^2 + dy^2 \end{aligned}$$

Како је $d^2F(A^*) > 0$ за $dx^2 + dy^2 \neq 0$, функција f у тачки A има условни локални минимум.

2. Слично се показује да f у тачки B има условни локални максимум.

7.15 Стационарне тачке су $A(3/5, 4/5)$ са $\lambda = -5/2$ и $B(-3/5, -4/5)$ са $\lambda = 5/2$.

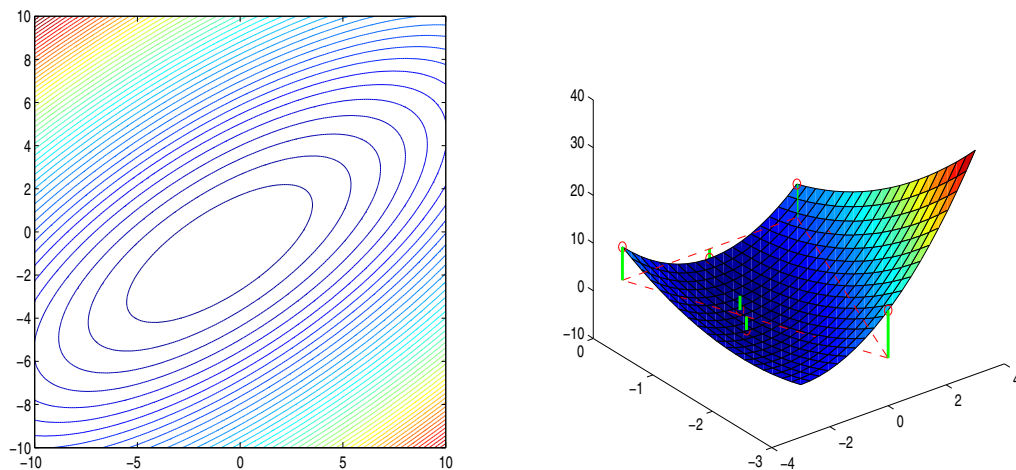
$$F''_{x^2} = F''_{y^2} = 2\lambda, \quad F''_{xy} = 0$$

$$d^2F(A^*) = -5(dx^2 + dy^2) < 0, \quad d^2F(B^*) = 5(dx^2 + dy^2) > 0$$

$$f_{\max} = f(A) = 3, \quad f_{\min} = f(B) = -7$$

8.1 Прво решење: Функција f има најмању вредност -3 и то у тачки $A(-1, -1)$. Из $A \in \mathcal{D}$ следи да је $\min_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(A) = -3$.

Како је скуп $\mathcal{D}$ је троугао са теменима $C(-3, 0)$, $D(3, 0)$ и $F(0, -3)$ и како је график функције f параболоид са теменом у тачки A (Сл.3), највећа вредност функције на скупу $\mathcal{D}$ је у некој од тачака C , D или F . Пошто је $f(C) = f(D) = 7$ и $f(F) = 10$, то је $\max_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(F) = 10$.

Сл.2 Ниво линије функције f у околини тачке A (лево) и тачке у области $\mathcal{D}$ чије су вредности тестиране за екстремне вредности (десно).

Друго решење: Како је $f'_x = 2(x - y)$ и $f'_y = 4y - 2x + 2$, тачка A је једина стационарна тачка функције f и она припада скупу $\mathcal{D}$.

Функције $f(x, 0)$, $f(x, x - 3)$ и $f(x, -x - 3)$ (које одређују границу скупа $\mathcal{D}$) имају стационарне тачке $B(0, 0)$, $E(2, -1)$ и $G(-8/5, -7/5)$, при чему је $f(B) = -2$, $f(E) = 6$ и $f(G) = -14/5$. Упоредјујући вредности функције f у тачкама A, B, C, D, E, F, G видимо да је (Сл.3)

$$\min_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(A) = -3, \quad \max_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(F) = 10.$$

8.5 Функција f има најмању вредност 1 и то у тачки $A(-2, 1)$. Из $A \in \mathcal{D}$ следи да је $\min_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(A) = 1$.

Како је скуп $\mathcal{D}$ је троугао са теменима $E(-4, 0)$, $F(0, 4)$ и $G(0, 0)$ и како је график функције f параболоид (елиптички) са теменом у тачки A , највећа вредност функције на скупу $\mathcal{D}$ је у некој од тачака E , F или G . Пошто је $f(E) = f(G) = 12$ и $f(F) = 36$, то је $\max_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(F) = 36$.

Друго решење: Како је $f'_x = 4(x + 2)$ и $f'_y = 6(y - 1)$, тачка A је једина стационарна тачка функције f и она припада скупу $\mathcal{D}$. Функције $f(0, y)$, $f(x, 0)$ и $f(x, x + 4)$ (које одређују границу скупа $\mathcal{D}$) имају стационарне тачке $B(0, 1)$, $C(-2, 0)$ и $D(-13/5, 7/5)$, при чему је $f(B) = 9$, $f(C) = 4$ и $f(D) = 11/5$. Упоредјујући вредности функције f у тачкама A, B, C, D, E, F, G видимо да је

$$\min_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(A) = 1, \quad \max_{\mathcal{D}} f(x, y) = f(F) = 36.$$